



JUDr. JAN KNĚŽÍNEK, Ph.D.
MINISTR SPRÁVEDLNOSTI ČR

Praha 16. 11. 2018
Č.j. MSP-316/2018-OJD-SPZ/4
Počet listů: 2
Přílohy: 3

Nejvyšší soud ČR
Burešova 20
657 37 Brno

Věc: obv. zemřelý [redacted] - stížnost pro porušení zákona

Příloha:

Ověřená kopie rozsudku bývalého Nižšího vojenského soudu v Brně PSP-47 ze dne 29.7.1952, sp.zn. Vt-15/52, vč. zachovalých kopií archivního materiálu
Zpráva Vojenského ústředního archivu Praha ze dne 23.4.2018, čj. MO 113255/2018-211100
Kopie úmrtního listu

Podle § 266 odst. 1 tr. řádu podávám ve prospěch obviněného ve Velkém Ruskově, okr. Trebišov, Slovenská republika, zemř. 21.11.2004, naposledy trvale bytem Kysak č. 289, okres Košice-Okolie, Slovenská republika

stížnost pro porušení zákona

proti pravomocnému rozsudku bývalého Nižšího vojenského soudu v Brně ze dne 29. 7. 1952, sp. zn. Vt-15/52.

Rozsudkem bývalého Nižšího vojenského soudu v Brně PSP-47 ze dne 29. 7. 1952, sp. zn. Vt-15/52, byl obviněný uznán vinným trestným činem vyhýbání se služební povinnosti podle § 270 odst. 1 písm. b) zákona č. 86/1950 Sb., trestního zákona, přičemž mu byl uložen mimo jiné nepodmíněný trest odnětí svobody v trvání 3 let. Do tohoto trestu mu byla započítána vazba od 10. 12. 1951 do 29. 7. 1952.

Předmětného trestného činu se obviněný dopustil tím, že dne 6. 12. 1951 u svého útvaru v Komárně odmítl vykonávat vojenskou službu, přičemž se odvolával na svoje náboženské přesvědčení.

Z citovaného rozsudku rovněž vyplynulo, že obviněný se ke svému jednání doznal a na svoji obhajobu uvedl, že mu jeho vyznání (Svědek Jehovův) nedovoluje, aby vykonával službu v jakékoliv armádě. K tomu soud konstatoval, že obviněný nemůže ze svobody vyznání

vyvozovat jakékoliv výhody pro sebe při plnění všeobecných občanských povinností, zejména pokud jde o plnění branné povinnosti. Při ukládání trestu přihlédl bývalý Nižší vojenský soud v Brně na jedné straně k částečnému doznání obviněného a k tomu, že jej rodiče vychovávali ve víře Svědků Jehovových, a na straně druhé jako k okolnosti přitěžující k jeho dřívějšímu odsouzení za obdobný trestný čin.

Za uvedený trestný čin vyhýbání se služební povinnosti podle § 270 odst. 1 písm. b) tr. zákona z roku 1950 byl obviněný [redacted] odsouzen i přesto, jak bylo dále uvedeno v napadeném rozsudku, že byl pro obdobnou trestnou činnost - přečin neuposlechnutí povolávacího rozkazu a pro zločin porušení subordinace - již pravomocně odsouzen k zostřenému žaláři v trvání 2 let, který vykonal, a to rozsudkem Krajského vojenského soudu v Plzni ze dne 28.11.1949, č.j. Ktr 448/49, potvrzeným rozsudkem NVS-Praha, č.j. P-270/49, ze dne 20.1.1950.

Obviněný si následně podal proti výše uvedenému rozsudku odvolání, které Vyšší vojenský soud v Trenčíně usnesením ze dne 11. 9. 1952, č.j. Vto – 184/52-I., v celém rozsahu zamítl.

Obviněnému [redacted] byla do uloženého trestu započítána další vazba od 30. 7. 1952 do 11. 9. 1952.

Ze zprávy Generální prokuratury Bratislava pro rejstřík trestů ze dne 21. 5. 1953, č.j. Np-22/52, (dochovaný archivní materiál) vyplývá, že obviněnému [redacted] byla z uloženého trestu odnětí svobody prominuta jeho část v trvání 1 roku na základě čl. II rozhodnutí prezidenta republiky o amnestii ze dne 4.5.1953. [redacted] byl z výkonu trestu odnětí svobody propuštěn dne 10. 12. 1953 na svobodu (viz zpráva o výkonu trestu z téhož dne).

Návrh na zahájení rehabilitačního řízení podle zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění pozdějších předpisů, nebyl v dané věci podán ani obviněným, ani vojenským prokurátorem.

Napadeným rozsudkem bývalého Nižšího vojenského soudu v Brně PSP-47 ze dne 29.7.1952, sp.zn. Vt-15/52, a v řízení tomuto napadenému rozhodnutí předcházejícím, byl porušen zákon v neprospěch obviněného [redacted] v ust. § 1 odst. 1, § 2 odst. 3 zákona č. 87/1950 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve vztahu k ust. § 270 odst. 1 písm. b) tr. zákona č. 86/1950 Sb.

Podle § 15 odst. 1 Ústavy Československé republiky z roku 1948 (ústavní zákon č. 150/1948 Sb.) se svoboda svědomí zaručuje.

Podle § 1 odst. 1 zákona č. 87/1950 Sb., trestního řádu, bylo účelem trestního řádu upravit řízení v oboru trestního soudnictví tak, aby trestné činy byly náležitě zjištěny a jejich pachatelé podle zákona potrestáni.

Podle § 2 odst. 3 zákona č. 87/1950 Sb., trestního řádu bylo úkolem soudu v trestním řízení zejména spravedlivě rozhodovat o trestných činech.

Podle § 270 odst. 1 písm. b) zákona č. 86/1950 Sb., trestního zákona se trestného činu vyhýbání se služební povinnosti dopustil ten, kdo se úmyslně vyhýbal plnění služební povinnosti mimo jiné i tím, že se odvolával na náboženské nebo jiné přesvědčení.

Podle § 1 odst. 1 zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění pozdějších předpisů, je účelem tohoto zákona zrušit soudní rozhodnutí za činy, které v rozporu s principy demokratické společnosti respektující občanská politická práva a svobody zaručené Ústavou a vyjádřené v mezinárodních dokumentech a mezinárodních právních normách zákon označoval za trestné, umožnit rychlé přezkoumání případů osob takto protiprávně odsouzených v důsledku porušování zákonnosti na úseku trestního řízení, odstranit nepřiměřené tvrdosti v používání represe, zabezpečit neprávem odsouzeným osobám společenskou rehabilitaci a přiměřené hmotné odškodnění a umožnit ze zjištěných nezákonností vyvodit důsledky proti osobám, které platné zákony vědomě nebo hrubě porušovaly.

Podle § 1 odst. 2 téhož zákona činy, které směřovaly k uplatnění práv a svobod občanů zaručených ústavou a vyhlášených ve Všeobecné deklaraci lidských práv a navazujících mezinárodních paktech o občanských a politických právech, byly československými trestními zákony prohlášeny za trestné v rozporu s mezinárodním právem a mezinárodnímu právu také odporovalo jejich trestní stíhání a trestání.

V dané věci byl při přezkumném řízení zohledněn účel zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, jehož vydáním sledoval zákonodárce především odstranění největších křivd, které se v 50. letech 20. století staly v justičním rozhodování tak, jako tomu bylo právě v posuzovaném případě, kdy obv. _____ byl v podstatě odsouzen pro své náboženské přesvědčení. Navíc v době rozhodování bývalého Nižšího vojenského soudu v Brně nebylo zohledněno, že jmenovaný svým jednáním toliko uplatnil právo na svobodu svědomí zaručené tehdejší Ústavou 9. května 1948 (ústavní zákon č. 150/1948 Sb.). Právo na svobodu svědomí přitom nelze zaměňovat se svobodou víry ani se svobodou náboženskou, zejména když motiv jednání pod imperativem svědomí je v případě odmítnutí vojenské služby nutno považovat za určující. Jednání obviněného _____ bylo jeho osobním rozhodnutím diktovaným svědomím, na kterém se maxima plynoucí z víry či náboženského přesvědčení toliko podílela.

Obviněný svým jednáním pouze uplatňoval i tehdejší Ústavou 9. května z roku 1948 zaručené právo na svobodu svědomí a přesvědčení. Ačkoliv tato ústava deklarovala v článku 15 odst. 1 svobodu svědomí, zároveň ji nepřipustně omezovala již v odstavci 2 citovaného článku, podle něhož víra nebo přesvědčení nemůže být nikomu na újmu, nemůže však být důvodem k tomu, aby někdo odpíral plnit občanskou povinnost uloženou mu (běžným) zákonem. Ústava 9. května tím přerušila kontinuitu chápání svobody svědomí jako tzv. základního práva absolutního, jež nelze omezit v rovině jednoduchého práva (obyčejným zákonem).

Podstatné je i to, že obviněný neměl v rozhodné době, stejně jako jiní občané, zákonnou možnost vojenskou službu odmítnout a zvolit alternativní službu beze zbraně, protože taková možnost neexistovala. Nemohl tedy dostát svým povinnostem uloženým mu zákonem, aniž by se dostal do rozporu se svým vlastním svědomím, pocíťovaným jako hluboce prožitou povinnost. Takto nazíraný čin jednotlivce nelze podle názoru Ústavního soudu chápat jako trestný čin (srov. např. nálezy Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 285/97). S odkazem na výše citované výkladové teze vztahující se k naplňování svobody svědomí jednotlivce i z pohledu dnes platných ústavněprávních norem, především pak článku 15 Listiny základních práv a svobod, nelze považovat jednání obviněného spočívající v odmítnutí konání vojenské služby, resp. ve vyhýbání se služební povinnosti, za trestný čin, neboť v případě takového – právně dovoleného – jednání nutně absentuje obligatorní znak trestného činu, a sice protiprávnost.

Na základě výše uvedeného lze konstatovat, že došlo k porušení zákona v neprospěch obviněného _____ a je proto namístě předmětný odsuzující rozsudek bývalého Nižšího

vojenského soudu v Brně PSP-47 ze dne 29.7.1952, sp.zn. Vt-15/52, zrušit, a poskytnout tímto způsobem určité zadostiučinění pozůstalým obviněného.

S přihlédnutím k aktuální důkazní i procesní situaci, kdy skutkový stav byl v napadeném rozhodnutí spolehlivě zjištěn a kvůli úmrtí obviněného () a dalším okolnostem nepřipadá zřejmě v úvahu jakékoliv doplňování dokazování, se domnívám, že je možné a vhodné, aby Nejvyšší soud též sám rozhodl o zproštění obviněného obžaloby vojenského prokurátora podle § 226 písm. b) trestního řádu, poněvadž ze všech shora uvedených skutečností je zřejmé, že v žalobním návrhu označený skutek není trestným činem.

Navrhuji proto, aby Nejvyšší soud České republiky:

- 1) Podle § 268 odst. 2 tr. řádu vyslovil, že rozsudkem bývalého Nižšího vojenského soudu v Brně PSP-47 ze dne 29. 7. 1952, sp. zn. Vt-15/52, ve spojení s usnesením bývalého Vyššího vojenského soudu v Trenčíně ze dne 11. 9. 1952, čj. Vto-184/52-I., byl v neprospěch obviněného zemř. () porušen zákon v ust. § 2 odst. 3 zákona č. 87/1950 Sb. ve vztahu k ust. § 270 odst. 1 písm. b) tr. zákona č. 86/1950 Sb.,
- 2) podle § 269 odst. 2 tr. řádu rozsudek bývalého Nižšího vojenského soudu v Brně PSP-47 ze dne 29. 7. 1952, sp. zn. Vt-15/52, zrušil a dále zrušil i všechna rozhodnutí na tento rozsudek obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu,
- 3) a dále postupoval podle § 271 odst. 1 tr. řádu a za použití § 226 písm. b) trestního řádu zprostil obviněného zemř. () obžaloby vojenského prokurátora pro skutek spočívající v tom, že dne 6. 12. 1951 u svého útvaru v Komárně odmítl vykonávat vojenskou službu, přičemž se odvolával na svoje náboženské přesvědčení, v němž byl spatřován trestný čin vyhýbání se služební povinnosti podle § 270 odst. 1 písm. b) tr. zákona č. 86/1950 Sb., neboť v žalobním návrhu označený skutek není trestným činem.

